

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 6.228¹, 6.228⁶, 6.228⁷, 6.228⁸ IR 6.228¹⁴
STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
NESĄŽININGOS KOMERCINĖS VEIKLOS VARTOTOJAMS DRAUDIMO ĮSTATYMO
NR. X-1409 2, 5, 6 IR 7 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.228¹, 6.228⁶, 6.228⁷, 6.228⁸ ir 6.228¹⁴ straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – CK pakeitimo projektas) ir Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo Nr. X-1409 2, 5, 6 ir 7 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – NKVVDĮ pakeitimo projektas; CK pakeitimo projektas ir NKVVDĮ pakeitimo projektas toliau – Įstatymų projektai) parengti, siekiant užtikrinti Direktyvos (ES) 2024/825¹ (dar vadinamos „Vartotojų įgalinimo žaliuojoje pertvarkoje direktyva“) nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę.

Įstatymų projektais siekiama įgalinti vartotojus priimti informacija pagrįstus sprendimus dėl pirkimo, suteikiant jiems aiškią informaciją apie prekių patvarumą ir taisomumą, ir taip prisidėti prie tvaresnių vartojimo modelių bei kovoti su nesąžininga komercine veikla, kuri klaidina vartotojus ir neleidžia jiems rinktis vartoti tvariai, visų pirma, su tokiais reiškiniais, kaip klaidinantys ekologiškumo teiginiai (ekologinis manipuliavimas, „žaliasis smegenų plovimas“), klaidinanti informacija apie produktų ar verslo subjektų aplinkosaugos ir socialines savybes, nepatikimi tvarumo ženklai, ankstyvas prekių nusidėvėjimas.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisėkūros politikos grupė (vadovė Jolita Šlikienė, tel. +370 614 67611, el. p. jolita.slikiene@tm.lt, tiesioginis rengėjas – vyresnysis patarėjas Algis Baležentis, tel. +370 671 85603, el. p. algis.balezentis@tm.lt, koordinatorė – vyriausioji patarėja Asta Godienė, tel. +370 602 56587, el. p. asta.godiene@tm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Civilinio kodekso 6 knygos XVIII¹ skyriuje (6.228¹–6.228²⁴ straipsniuose) nustatyti vartojimo sutarčių ypatumai. Civilinio kodekso 6.228⁶ straipsnyje nustatyti bendrieji informacijos pateikimo vartotojams reikalavimai (kai sudaroma vartojimo sutartis, kuri nėra nuotolinė ar ne prekybos patalpose sudaroma sutartis), šio kodekso 6.228⁷ straipsnyje nustatyti informacijos pateikimo vartotojams reikalavimai, kai sudaromos nuotolinės sutartys ir ne prekybos patalpose sudaromos sutartys. Civilinio kodekso 6.228¹⁴ straipsnyje apibrėžta kokybės garantija (komercinė garantija) – tai pardavėjo ar gamintojo savanoriškas įsipareigojimas vartotojui grąžinti sumokėtą prekę ar paslaugos kainą, pakeisti, sutaisyti prekę ar kitaip pašalinti prekę ar paslaugos trūkumus, o šio kodekso 6.364 straipsnyje garantija pagal įstatymą (teisinė garantija) – 2 metų terminas, per kurį pardavėjas yra atsakingas vartotojui už bet kokią prekę kokybės reikalavimų neatitiktį.

¹ 2024 m. vasario 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/825, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2005/29/EB ir 2011/83/ES, siekiant geresne apsauga nuo nesąžiningos veiklos ir geresniu informavimu įgalinti vartotojus dalyvauti žaliuojoje pertvarkoje.

Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas nustato nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimą, nesąžiningos komercinės veiklos rūšis – klaidinančius veiksmus ir klaidinančią informacijos neatskleidimą, klaidinančią komercinę veiklą, kurios nereikia įrodinėti („juodąjį sąrašą“), taip pat įstatymo nustatytų reikalavimų priežiūrą ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. CK pakeitimo projektu siūlomi pakeitimai

4.1.1. Civilinio kodekso 6.228¹ straipsnio pakeitimu apibrėžiamos naujos sąvokos „gamintojas“, „taisomumo įvertis“ ir „naujinys“, kurios perkeliamos iš Direktyvos (ES) 2024/825 į nacionalinę teisę ir naudojamos, reglamentuojant informacijos pateikimą vartotojams prieš vartojimo sutarčių sudarymą.

Gamintoju laikomas ne tik faktinis prekių gamintojas, bet ir prekių importuotojas į Europos Sąjungą ar bet koks kitas asmuo, ant prekių nurodęs savo pavadinimą, prekių ženklą ar kitą skiriamąjį ženklą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad apie prekių taisomumo įvertį reikės informuoti vartotojus tais atvejais, kai tokio įverčio skaičiavimą nustato Europos Sąjungos teisės akto reikalavimai. Pagal Europos Komisijos pateiktą informaciją šiuo metu tokio įverčio skaičiavimas nustatytas tik išmaniesiems telefonams ir kišeniniams kompiuteriams². Ateityje taisomumo įverčio apskaičiavimas atskiroms prekių kategorijoms galės būti nustatytas pagal Reglamentą (ES) 2024/1781³. Naujinio sąvoka apima tik nemokamai teikiamus programinės įrangos naujinius, įskaitant saugumo naujinius, kurie būtini užtikrinti skaitmeninių elementų turinčių prekių ir skaitmeninio turinio bei skaitmeninių paslaugų garantiją pagal įstatymą (teisinę garantiją), t. y. atitikti reikalavimams, nustatytiems atitinkamai Civilinio kodekso 6.363 ir 6.228¹⁹ straipsniuose. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad naujinio sąvoka neapima funkcionalumo naujinių, kurie nėra susiję su atitikties teisei garantijai užtikrinimu. Saugumo naujiniai yra būtini saugiam produkto naudojimui užtikrinti, o funkcionalumo naujiniai šios funkcijos neatlieka.

4.1.2. Civilinio kodekso 6.228⁶ straipsnio pakeitimu pakeičiami bendrieji informacijos pateikimo vartotojui reikalavimai (t. y. prieš sudarant vartojimo sutartį, kuri nėra nei nuotolinė, nei ne prekybos patalpose sudaroma sutartis), siekiant įgalinti vartotojus gauti informaciją apie prekių patvarumą ir taisomumą, tuo siekiant skatinti tvarų vartojimą:

- atskiriamas informacijos pateikimas apie skirtingas garantijų rūšis: garantiją pagal įstatymą (teisinę garantiją) ir kokybės garantiją (komercinę garantiją);
- numatoma nauja kokybės garantijos (komercinės garantijos) rūšis – prekės patvarumo garantija;
- suvienodinamas ir supaprastinamas informacijos apie garantijas pateikimas – informacija turės būti pateikiama vartotojams, naudojant vienodos formos pranešimą apie teisinę garantiją ir vienodos formos ženklą apie prekės patvarumo garantiją (kai tokia garantija suteikiama). Pranešimo turinį ir ženklą nustatys Europos Komisija;

² Žr. 2023 m. birželio 16 d. Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) 2023/1669, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1369 papildomas nuostatomis dėl išmaniųjų telefonų ir kišeninių kompiuterių energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo.

³ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1781, kuriuo nustatoma tvarių gaminių ekologinio projektavimo reikalavimų nustatymo sistema, iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2020/1828 bei Reglamentas (ES) 2023/1542 ir panaikinama Direktyva 2009/125/EB.

- primenama apie skaitmeniniam turiniui ir skaitmeninėms paslaugoms taikomą garantiją pagal įstatymą (žr. Civilinio kodekso 6.228²⁰ straipsnį) tais atvejais, kai teikiamas skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos;

- numatomas informacijos apie prekių taisomumą pateikimas vartotojui tais atvejais, kai Europos Sąjungos teisės aktas nustato tokio įverčio (indekso) skaičiavimo reikalavimus. Kai atitinkamų prekių taisomumo įverčio skaičiavimas nėra nustatytas ES teisės akte, numatomas informacijos apie atsarginių dalių prieinamumą, numatomas išlaidas ir šių dalių užsakymo tvarką, taip pat apie taisymo ir techninės priežiūros instrukcijas pateikimas vartotojui. Visgi ši informacija teikiama vartotojui tik tuo atveju, jeigu gamintojas pateikia verslininkui (pardavėjui) šią informaciją, siekdamas konkurencinio pranašumo. Jeigu gamintojas nepateikia tokios informacijos verslininkui (pardavėjui), pardavėjas nėra įpareigotas teikti tokios informacijos vartotojui;

- informacija apie naujinių teikimo laikotarpį, kai parduodamos skaitmeninių elementų turinčios prekės arba teikiamas skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos. Informacija teikiama vartotojui, jeigu gamintojas pateikia ją verslininkui (pardavėjui).

4.1.3. Civilinio kodekso 6.228⁷ straipsnio pakeitimu pakeičiami informacijos pateikimo vartotojams reikalavimai, prieš sudarant nuotolinę sutartį ar ne prekybos patalpose sudaromą sutartį – numatyti tokie patys reikalavimai, kaip ir sudarant kitas sutartis (kaip nurodyta šio rašto 4.1.2 papunktyje) ir papildomai numatant, jeigu įmanoma, informacijos apie aplinką tausojančias prekių pristatymo galimybes pateikimą (t. y. jeigu siūlomos tokios pristatymo galimybės).

4.1.4. Civilinio kodekso 6.228⁸ straipsnio pakeitimu numatoma, kad kai elektroninėmis priemonėmis sudaroma nuotolinė pirkimo-pardavimo sutartis (pavyzdžiui, internetu), verslininkas turi prieš pat vartotojo užsakymo pateikimą supažindinti vartotoją ne tik su informacija apie pagrindines prekės ar paslaugos savybes, bendrą kainą, sutarties trukmę, bet ir apie prekės patvarumo garantiją, jeigu gamintojas suteikia tokią garantiją ir pateikia apie tai informaciją pardavėjui.

4.1.5. Civilinio kodekso 6.228¹⁴ straipsnyje apibrėžta sąvoka „prekės patvarumo garantija“, kadangi šiame straipsnyje apibrėžta ir reglamentuota kokybės garantija (komercinė garantija) ir jos taikymo sąlygos, o prekės patvarumo garantija yra viena iš galimų kokybės garantijos rūšių.

4.2. NKVVDĮ pakeitimo projektu siūlomi pakeitimai

4.2.1. NKVVDĮ pakeitimo projekte apibrėžiamos iš Direktyvos (ES) 2024/825 į nacionalinę teisę perkeliamos sąvokos (NKVVDĮ pakeitimo projekto 1 straipsnis). Ekologiškumo teiginiu laikomas bet kokios formos pranešimas ar pareiškimas, įskaitant tekstus, paveikslus, grafinius vaizdus ar simbolius, kurių pateikimas vartotojui nėra privalomas pagal Europos Sąjungos ar Lietuvos Respublikos teisės aktus, nurodant, kad produktas, produkto kategorija, žymuo ar komercinės veiklos subjektas daro teigiamą poveikį, nedaro jokio poveikio aplinkai, aplinkai kenkia mažiau nei kiti produktai, produktų kategorijos, žymenys ar komercinės veiklos subjektai arba neigiamas poveikis ilgainiui sumažėjo. Ekologiškumo teiginiai gali būti susiję su klimatu, su produkto ar įmonės aplinkosauginėmis ar socialinėmis savybėmis, žiedžiskumu, pavyzdžiui, patvarumo, taisomumo ar perdirbamumo aspektais. Aplinkosauginės ir socialinės savybės suprantamos plačiąja prasme, kaip apimančios produkto aplinkosauginius ir socialinius aspektus, poveikį ir veiksmingumą, pavyzdžiui, apimančios darbo jėgos darbo sąlygas, pagarbą žmogaus teisėms, gyvūnų gerovę ir kt. Ekologiškumo teiginiai turi būti pagrįsti komercinės veiklos subjekto nurodytais aiškiais, objektyviais, viešai prieinamais ir patikrinamais duomenimis.

Bendrieji ekologiškumo teiginiai apima ekologiškumo teiginius, kurie nėra įtraukti į tvarumo ženklą (t. y. nėra įtraukti į trečiojo asmens patikrinimo sistemą) ir atvejus, kai teiginio

pagrindimas (specifikacija) nėra aiškiai ir pastebimai pagrįstas tomis pačiomis priemonėmis, kuriose pateiktas teiginys. Bendraisiais ekologiškumo teiginiais laikytini, pavyzdžiui, „nekenkiantis aplinkai“, „tausojantis aplinką“, „žalias“, „nekenkiantis gamtai“, „ekologinis“, „tinkamas aplinkai“, „nekenkiantis klimatui“, „palankus aplinkai“, „nekenkiantis anglies dioksido atžvilgiu“, „veiksmingai vartojantis energiją“, „biologiškai skaidus“, „biologinės kilmės“ ar panašūs teiginiai, kuriais nurodomas puikus aplinkosauginis veiksmingumas arba sukuriamas tokio veiksmingumo įspūdis. Jeigu ekologiškumo teiginio specifikacija aiškiai ir pastebimai pateikiama tomis pačiomis priemonėmis, pavyzdžiui, toje pačioje reklamavimo vietoje, ant produkto pakuotės arba tame pačiame interneto svetainės lange, ekologiškumo teiginys nelaikomas bendruoju. Pavyzdžiui, teiginys „klimatui nekenkianti pakuotė“ būtų bendrasis ekologiškumo teiginys, o teiginys „100 proc. pakuotei pagaminti naudojamos energijos gaunama iš atsinaujinančių išteklių“ neturėtų būti laikomas bendruoju ekologiškumo teiginiu.

Kadangi bendrųjų ekologiškumo teiginių skelbimas yra draudžiamas, jeigu su jais nėra susijęs pripažintas puikus aplinkosauginis veiksmingumas, apibrėžta sąvoka „pripažintas puikus aplinkosauginis veiksmingumas“. Šios sąvokos apibrėžtis siejama su aplinkosauginiu veiksmingumu, atitinkančiu 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 66/2010 dėl ES ekologinio ženklo reikalavimus, I tipo ekologinio ženklo reikalavimus pagal standartą LST EN ISO 14024 ar jam ekvivalentišką kitos ES valstybės narės standartą arba aukščiausią aplinkosauginį veiksmingumą pagal kitą taikomą Europos Sąjungos teisės aktą.

Tvarumo ženklu laikomas savanoriškai naudojamas patikimumo, kokybės ar kitoks ženklas, kuriuo siekiama išskirti ir reklamuoti produktą, procesą, komercinės veiklos subjektą ar jo veiklą dėl aplinkosauginių ir (ar) socialinių savybių. Kadangi leidžiamas tik tų tvarumo ženklų, kurie yra pagrįsti sertifikavimo sistema arba kurie yra sukurti valdžios institucijų, naudojimas, apibrėžta tvarumo ženklo sertifikavimo sistemos sąvoka – tai trečiojo asmens patikrinimo sistema, kuria patvirtinama, kad produktas, procesas ar komercinės veiklos subjektas atitinka tvarumo ženklo naudojimo reikalavimus. Sertifikavimo sistemos savininkas nustato sistemos reikalavimus ir tvarumo ženklo naudojimo reikalavimus, komercinės veiklos subjektas pateikia prašymą dėl tvarumo ženklo naudojimo ir atitikties sistemos reikalavimams patikrinimo, o kompetentingas ir nepriklausomas trečiasis asmuo (pavyzdžiui, akredituota laboratorija) objektyviai patikrina šią atitiktį.

Dėl sąvokos „naujinys“ apibrėžties pažymėtina, kad nesąžiningos komercinės veiklos kontrolės kontekste ši sąvoka apima ne tik nemokamus naujinius, būtinus skaitmeninių elementų turinčių prekių, skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teisinei garantijai pagal Civilinį kodeksą užtikrinti, bet ir funkcionalumo naujinius bei už atlyginimą teikiamus naujinius. Kaip minėta, saugumo naujiniai yra būtini saugiam produkto naudojimui užtikrinti, o funkcionalumo naujiniai šios funkcijos neatlieka. Todėl nesąžininga komercinė veikla laikoma naujinio pateikimas, kaip būtino produkto atitikčiai užtikrinti, jei tas naujinys tik pagerina funkcionalumo ypatybes.

Vartojamoji priemonė – tai prekės komponentas, kuris naudojamas pakartotinai ir kuris turi būti pakeistas ar papildytas, kad prekė veiktų, kaip numatyta (pavyzdžiui, spausdintuvo rašalo kasetė).

4.2.2. NKVVDĮ pakeitimo projekto 2 straipsnyje patikslinama (papildomas NKVVDĮ 5 straipsnio 1 dalies 2 punktas), kurie informacijos pateikimo elementai yra aktualūs, sprendžiant dėl klaidinančių veiksmų, ir gali apgauti vidutinį vartotoją bei paskatinti jį priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs – reikšminga gali būti informacija apie

produkto aplinkosauginės arba socialinės savybės, priedus, žiediškumo aspektas, pavyzdžiui, apie patvarumą, taisomumą ar perdirbamumą.

4.2.3. Klaidinančiais veiksmais pripažįstamas ekologiškumo teiginio, susijusio su būsimu aplinkosauginiu veiksmingumu, skelbimas, nenustačius aiškių, objektyvių, viešai prieinamų ir patikrinamų įsipareigojimų (NKVVDĮ 5 straipsnio 2 dalis papildoma nauju 4 punktu).

4.2.4. Produktų palyginimas pagal jų aplinkosauginės ar socialinės savybės arba žiediškumo aspektus yra vis dažniau naudojamas rinkodaros metodas, kuris gali klaidinti vartotojus, todėl būtina užtikrinti, kad tokiais palyginimais vartotojai nebūtų klaidinami ir tokie palyginimai būtų objektyvūs: turėtų būti lyginami tą pačią funkciją atliekantys produktai, taikomas vienodas metodas bei vienodos prielaidos ir lyginamos esminės bei patikrinamos lyginamų produktų ypatybės. NKVVDĮ pakeitimo projekto 3 straipsnyje numatyta, kad, jeigu komercinės veiklos subjektas teikia paslaugą, kuri leidžia palyginti produktus, ir vartotojui teikia informaciją apie produktą arba tų produktų tiekėjų veiklos aplinkosauginės ir (ar) socialinės savybės arba žiediškumo aspektus, pavyzdžiui, patvarumą, taisomumą ar perdirbamumą, informacija apie palyginimo metodą, lyginamus produktus ir jų tiekėjus, taip pat šios informacijos atnaujinimo priemonės laikoma esmine. Esminės informacijos, kuri vidutiniam vartotojui reikalinga tam, kad jis galėtų priimti informacija paremtą sprendimą dėl sandorio, neatskleidimas arba esminės informacijos, kuri vidutiniam vartotojui reikalinga tam, kad jis galėtų priimti informacija paremtą sprendimą dėl sandorio, nuspėjimas ar jos pateikimas neaiškiai, nesuprantamai, dviprasmiškai ar ne laiku laikomas klaidinančiu informacijos neatskleidimu.

4.2.5. NKVVDĮ pakeitimo projekto 4 straipsniu papildomas klaidinančios komercinės veiklos, kurios nereikia įrodinėti, sąrašas („juodasis sąrašas“) veiklomis, susijusiomis su nepatikimu (objektyviais duomenimis nepatvirtintu) tvarumo ženklų naudojimu (t. y. leidžiami tik tie tvarumo ženklai, kurie yra pagrįsti tvarumo ženklo sertifikavimo sistema arba patvirtinti kompetentingos institucijos ar įstaigos), bendrųjų ekologiškumo teiginių pateikimu, jeigu komercinės veiklos subjektas negali pagrįsti su teiginiu susijusio pripažinto puikios aplinkosauginio veiksmingumo, netikslių ekologiškumo teiginių pateikimu, netikslios informacijos apie skaitmeninių elementų turinčių prekių, skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų naujinius pateikimu arba nesuteikimu vartotojams, netikslios informacijos apie prekių patvarumą (įskaitant informaciją apie prekės ankstyvą nusidėvėjimą), prekių taisymą ir (ar) vartojamąsias priemones pateikimu ar nesuteikimu vartotojams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos duomenimis⁴, 9 iš 10 vartotojų palaiko perėjimą prie tvaresnio gyvenimo būdo, tačiau šio tikslo pasiekimui vartotojams reikia didesnės valdžios ir verslo paramos, gaunant aiškią ir neklaidinančią informaciją. Įstatymų projektais numčius aiškios informacijos apie taikomas garantijas ir apie prekių patvarumą bei taisomumą pateikimą vartotojams, uždraudžiant nesąžiningą komercinę veiklą, kuri klaidina vartotojus ir neleidžia jiems rinktis vartoti tvariai (ekologinis manipuliavimas, „žaliasis smegenų plovimas“,

⁴ Žr. internete <https://www.oecd-events.org/consumer-policy-ministerial/en/content/welcome-page>.

nepatikimi tvarumo ženklai, ankstyvas prekių nusidėvėjimas), vartotojams bus sudarytos tinkamesnės sąlygos prisidėti prie tvaresnių vartojimo modelių ir mažesnio neigiamo poveikio aplinkai.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektais aiškiai numačius, kuri komercinė veikla, susijusi su ekologiškumo teiginių pateikimu, tvarumo ženklų naudojimu ir ankstyvu prekių nusidėvėjimu yra nesąžininga ir klaidina vartotojus, todėl yra draudžiama, užtikrinamos vienodos ir sąžiningos konkurencijos sąlygos. Be to, kadangi Įstatymų projektai perkelia Direktyvos (ES) 2024/825 nuostatas į nacionalinę teisę, vienodi vartotojų informavimo ir nesąžiningos komercinės veiklos reikalavimai bus taikomi visose ES valstybėse narėse.

Užtikrinus, kad komercinėje veikloje naudojami ekologiškumo teiginiai būtų sąžiningi, suprantami ir patikimi, komercinės veiklos subjektai galės vykdyti veiklą vienodomis sąlygomis, o vartotojams bus sudarytos sąlygos rinktis produktus, kurie yra iš tikrųjų palankesni aplinkai nei konkuruojantys produktai. Tai paskatins konkurenciją ir bus kuriami aplinkos atžvilgiu tvaresni produktai, taip sumažinant neigiamą poveikį aplinkai.

Be to, bus užtikrintas didesnis teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas komercinės veiklos subjektams. Pažymėtina, kad Įstatymų projektais nėra siūloma naujų pareigų (informacinių reikalavimų), viršijančių daugiau nei reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2024/825 nuostatas.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja Lietuvos Respublikos strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymų projektai tiesiogiai prisideda prie Europos Sąjungos ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos strateginiuose dokumentuose keliamo tikslo stiprinti vartotojų įgalinimą žaliojoje pertvarkoje (angl. *green transition*).

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikia.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarką reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektuose numatytos naujos sąvokos vertinamos Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatom.

Įstatymų projektų nuostatos perkelia Direktyvos (ES) 2024/825 nuostatas į nacionalinę teisę.

Pažymėtina, kad Įstatymų projektais nėra siūlomas griežtesnis teisinis reguliavimas nei reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2024/825 nuostatas. Direktyvoje (ES) 2024/825 dėstomi Direktyvų 2005/29/EB ir 2011/83/ES pakeitimai. Šių direktyvų nuostatos yra visiško suderinimo – valstybės narės nacionalinėje teisėje neturi palikti galioti ar priimti nuostatų, nukrypstančių nuo šioje direktyvoje įtvirtintų nuostatų, įskaitant griežtesnių ar švelnesnių nuostatų, kuriomis užtikrinama nevienodo lygio vartotojų apsauga, nebent pačioje direktyvoje numatyta kitaip⁵.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymų projektams įgyvendinti nereikės priimti įgyvendinamųjų teisės aktų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektuose numatytų reikalavimų įgyvendinimo priežiūrai reikės papildomų finansinių ir žmogiškųjų išteklių – numatomas 1 papildomos pareigybės Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnyboje poreikis (apie 35 tūkst. Eur metams). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ženkliai išplečiama Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos vykdomos nesąžiningos komercinės veiklos kontrolės funkcijos apimtis dėl naujojo reguliavimo, susijusio su ekologiškumo teiginių naudojimu reklamoje. Pažymėtina, kad ekologiškumo („žaliųjų“) teiginių pagrįstumo vertinimas yra kompleksinis procesas, reikalaujantis ne tik specifinių teisinių, bet ir techninių žinių bei mokslinių tyrimų įvertinimo. Tyrimai, susiję su ekologiškumo teiginių naudojimu reklamoje, paprastai reikalauja daugiau laiko nei įprastinis reklamos vertinimas. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2024 m. vykdyta stebėseną atskleidė nemažą bendrųjų ekologiškumo teiginių („draugiškas aplinkai“, „tvarus“, „ekologiškas“ ir kt.) paplitimą. Šie teiginiai paprastai nėra pagrįsti arba pagrįsti įrodymais, kurių įvertinimui reikia skirti daug laiko. Be to, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba reikalavimų laikymosi priežiūrą užtikrina ne tik taikydama sankcijas, bet ir teikdama verslui reikalingas konsultacijas. Neabejotina, kad ekologiškumo teiginių pagrįstumo vertinimas lems išaugusį verslo konsultacijų šiais klausimais poreikį. Taigi, dėl padidėjusios priežiūros apimties reikšmingai išaugs Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos funkcijų įgyvendinimo intensyvumas ir bus reikalingi papildomi žmogiškieji ištekliai efektyviam užduočių vykdymui užtikrinti.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektai suderinti su suinteresuotomis ministerijomis ir Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Įstatymų projektai taip pat buvo pateikti derinti įgaliotoms vartotojų asociacijoms ir verslą vienijančiomis organizacijomis. Gauta ir įvertinta asociacijos „Lietuvos maisto pramonė“ išvada. Kitų verslo organizacijų ir įgaliotųjų vartotojų asociacijų pastabų ir pasiūlymų negauta.

⁵ Žr. Direktyvos 2005/29/EB 3 straipsnio 5 dalį ir Direktyvos 2011/83/ES 4 straipsnį.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“

„Gamintojas“, „taisomumo įvertis“, „naujinys“, „prekės patvarumo garantija“, „ekologiškumo teiginys“, „bendrasis ekologiškumo teiginys“, „pripažintas puikus aplinkosauginis veiksmingumas“, „tvarumo ženklas“, „tvarumo ženklo sertifikavimo sistema“, „vartojamoji priemonė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos dokumentai vartotojų tvaraus vartojimo politikos srityje nurodo, kad nors daugelis vartotojų visame pasaulyje yra susirūpinę dėl klimato kaitos ir aplinkos, jie dažnai susiduria su kliūtimis, trukdančiomis veikti pagal savo pageidavimus, pavyzdžiui, neturi galimybės gauti aiškios, tikslios ir lengvai suprantamos informacijos apie jų sprendimų poveikį aplinkai (žr. EBPO Deklaracija dėl vartotojų apsaugos ir įgalinimo skaitmeninėje ir žaliojoje pertvarkoje⁶).

⁶ Žr. internete <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0504>.